

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“ 21 ” 06 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти __ **перший (бакалавр)**

галузь знань __ 10 Природничі науки

(шифр і назва)

спеціальність __ 105 Прикладна фізика та наноматеріали,

144 Теплоенергетика

(шифр і назва)

освітньо-професійна програма «Прикладна фізика енергетичних систем»,

«Комп'ютерна фізика», «Прикладна фізика нетрадиційної енергетики»,

«Моделювання енергетичних систем та енергоефективність»

(шифр і назва)

вид дисципліни __ обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

інститут __ комп'ютерної фізики та енергетики

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету
Протокол від « 21 » червня 2024 р. № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доктор. філософ. наук, професор кафедри теорії культури і
філософії науки Білик Я.М.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського
факультету Протокол від « 17 » червня 2024 року № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

(підпис)

Дмитро ПЕТРЕНКО

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми - Комп'ютерна фізика
Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи)

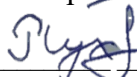
(підпис)

Світлана РОГОВА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми - Прикладна фізика
енергетичних систем

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи)

(підпис)

Руслан СУХОВ

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми - Прикладна фізика
нетрадиційної енергетики

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи)

(підпис)

Ілля МАРУЩЕНКО

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми - «Моделювання енергетичних систем
та енергоефективність»

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи)

(підпис)

Олександр АЛЕКСАХІН

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією навчально-наукового інституту комп'ютерної
фізики та енергетики

Протокол від

Голова навчально-методичної комісії навчально-наукового інституту
комп'ютерної фізики та енергетики

(підпис)

Ольга ЛІСІНА

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавра

галузь знань **10-Природничі науки**

для спеціальності **105 – Прикладна фізика та наноматеріали**

ННІ Комп'ютерної фізики та енергетики

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення історії філософії, основних філософських шкіл та напрямів, суті основних філософських питань, зв'язку філософії та науки, висвітлення розвитку філософської думки.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

дати студентам знання основних досягнень світової філософської думки та їх практичне застосування у науковій діяльності. *Мета викладання навчальної дисципліни* полягає в ознайомленні студентів із найважливішими аспектами, поняттями, концепціями філософії.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- представити у стислому викладі проблематику історії філософії;
- розкрити основні концептуальні схеми філософських вчень;
- сформувати уявлення про основні концепції і поняття філософії, а також про ключові етапи розвитку філософії, їх домінуючі ідеї та тенденції;
- вільне володіння студентами філософськими термінами та поняттями.
- розвиток ерудиції і філософської культури студентів, формування їх світогляду;
- вільне володіння базовою філософською проблематикою
- знання суті основних філософських проблем та питань;
- аналіз основних фактів розвитку філософської думки; основ логіки;
- орієнтування в основних концепціях та положеннях філософії та логіки.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
4-й (-ий)	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	

16 год.	год.
Лабораторні заняття	
0 год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання (0 год.)	
Разом 90 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

- Здатність вчитися оволодівати сучасними знаннями
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- Здатність працювати в команді
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- Здатність приймати обґрунтовані рішення
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
- Здатність самостійно навчатися протягом життя з урахуванням попередньо набутого досвіду
- Здатність відстежувати розвиток науки і техніки застосовувати сучасні знання

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1.

Вступна лекція. Загальні філософські поняття.

Що таке філософія. Основні філософські питання. Функції філософії. Історичний розвиток філософської думки. Світогляд то його різновиди. Міф, релігія, наука, мистецтво та філософія. Філософські поняття. Головні філософські напрямки. Проблема філософського методу. Діалектика та її закони. Елементи теорії пізнання. Істина та її критерії Чуттєве та раціональне у пізнанні.

Тема 2.

Антична філософія. Досократики.

Натурфілософія. Мілетська школа. Піфагор та піфагорійці. Геракліт та елеати. Апорії Зенона. Стародавні атомісти. Анаксогор та Емпедокл. Софістика та софісти.

Тема 3

Класичний період.

Основні положення філософської системи Сократа. Діалог. Іронія та маєвтика. Етичне вчення. Філософія Платона. Теорія ейдосів. Концепція душі та ідеальної держави. Раціоналізм Платона. Аристотель. Матерія та форма. Вчення щодо причин розвитку. Логіка і методологія Аристотеля.

Тема 4

Філософія еллінського та римського періодів.

Основні філософські школи. Стоїцизм: представники та їх філософські думки. Епікурейці. "Сад Епікура". Атомісти. Неоплатонізм та аристотелізм. Характерні риси античної філософії.

Тема 5

Філософська культура Стародавнього Сходу.

Предфілософія Стародавньої Індії. "Веди" та епічні твори. Класичні та неklasичні школи: загальна характеристика. Індійська міфологія. Становлення та розвиток буддизму. Філософія Стародавнього Китаю. Періодизація та головні філософські школи. Проблема "Схід – Захід".

Тема 6

Філософія Середньовіччя.

Розвиток філософської думки за доби середньовіччя. Гностицизм, маніхейство, апологетика. Становлення патристики. Співвідношення філософії та теології. Філософія А. Августина. Схоластики та схоласти. Ф. Аквінський. Значення спору щодо універсалій.

Тема 7

Філософія доби Відродження

Розвиток філософської думки. Періодизація та загальна характеристика філософії. Неоплатонізм (Н. Кузанський, Дж. Мірандола та інші). Аристотелізм. Пантеїзм Дж. Бруно. Соціальні погляди. Становлення нової картини світу. Антропоцентризм.

Розділ 2.

Тема 8

Філософія Нового часу. Індуктивний метод. Раціоналізм Нового часу .

Філософія Ф. Бекона. Методологія. Індукція проти дедукції. Раціоналізм Р. Декарта. Пошуки раціонально порядку у всьому. Дуалізм Р. Декарта. Пантеїзм Б.Спінози. Монадологія Г. Лейбніца.

Тема 9

Сенсуалізм, ідеалізм та агностицизм Нового часу.

Філософські погляди Дж. Локка. Первісні та вторинні ознаки. Погляди Т. Гоббса. Соціальна теорія. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі., П. Гольбах, та інші). Розвиток природничих наук. Спир між Локком та Лейбніцем. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Філософські погляди Д. Юма: агностицизм та вчення щодо причинності. Матеріалізм та його головні напрямки. Г. Галілей та И. Ньютон як засновники нового світогляду. Що таке наука? Загальна характеристика філософії Нового часу та її вплив на сучасні філософські течії.

Тема 10.

Німецька класична філософія. Критика чистого розуму.

Критичний раціоналізм І. Канта. Апріорні та апостеріорні форми знання. Моральний імператив та його значення. Вплив філософських поглядів І. Канта на подальший розвиток філософської думки. Неокантіанство. Філософські погляди І. Фіхте та Ф. Шеллінга.

Тема 11.

Гегельянство та розвиток філософії марксизму.

Діалектика та об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Філософія природи, історії та Духа. Схема гегелівської енциклопедії наук. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.

Становлення філософії марксизмі. Економічне та соціальне у вченні К. Маркса. Критика капіталізму, проблема відчуження природа суспільного розвитку. Вчення щодо додаткової вартості. Філософські погляди Ф. Енгельса. Розвиток марксизму у ХХ сторіччі та його вплив на хід історії.

Тема 12.

Українська філософська думка.

Основні ознаки української ментальності. Філософія у Києво-Магелянській Академії. Філософські погляди Г.С. Сковороди. Відродження філософії у сучасній Україні. Стародавня мудрість на Русі. Становлення руської філософської думки. Соціальна філософія декабризму. Релігійна філософія та її представники. Слов'янофіли та західники. Філософія Росії у ХХ сторіччі. Радянський етап.

Тема 13.

"Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.

Інтуїтивізм А. Бергсона. Філософські погляди А. Шопенгауера та Ф Ніцше. Теорія психоаналізу З. Фрейда. Символізм і архетипи у вченні К. Юнга. Неофрейдизм. Причини виникнення екзистенціалізму та його представники. Екзистенціалізм та гуманізм.

Тема 14.

Позитивізм.

Позитивізм та його різновиди. Прагматизм та інструменталізм. Становлення неопозитивізму. Постпозитивізм. Критична філософія К. Поп пера. Філософські погляди Т. Куна, П. Фейерабенда, С. Туліна та И. Лакатоша. Філософія науки.

Тема 15.

Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну

Феноменологія. Феноменологічна редукція. Герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну.

Тема 16.

Філософські питання науки.

Філософія хімії. Проблеми розвитку і методологія хімії як частини науки. Філософський аналіз розвитку хімічного знання і еволюції фундаментальних понять хімії.

Філософські проблеми взаємозв'язку хімії і фізики. Г. М. Шваб та теоретико-пізнавальна криза хімії.

Філософські проблеми взаємозв'язку хімії і біології.

Загальні підсумки курсу та огляд історії розвитку філософської думки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
л		п	інд	с/р	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження					
Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття. Світогляд та його типи.	5	2	1		2

Тема 2. Антична філософія. Досократики	5	2	1		2
Тема 3. Класичний період античної філософії	5	2	1		2
Тема 4. Філософія еллінського та римського періодів	5	2	1		2
Тема 5 Філософська культура Стародавнього Сходу.	5	2	1		2
Тема 6. Філософія Середньовіччя: загальна характеристика. Персоналії та ідеї.	5	2	1		2
Тема 7. Філософія доби Відродження	5	2	1		2
Разом за розділом 1	35	14	7		14
Розділ 2. Філософія Нового часу. Сучасна світова філософія					
Тема 8. Філософія Нового часу.	6	2	1		3
Тема 9. Сенсуалізм, ідеалізм та агностицизм Нового часу.	6	2	1		3
Тема 10. Німецька класична філософія	6	2	1		3
Тема 11. Гегельянство та розвиток філософії марксизму	6	2	1		3
Тема 12. Українська філософська думка.	6	2	1		3
Тема 13. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.	6	2	1		3
Тема 14. Позитивізм	6	2	1		3
Тема 15. Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну	6	2	1		3
Тема 16. Філософські питання науки. Підсумки курсу	7	2	1		4
Разом за розділом 2	55	18	9		28
Разом	90	32	16		42
Екзамен					
Усього годин	90				

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження	
1.	Загальні філософські поняття	1
2.	Антична філософія. Досократики	1
3.	Класичний період	1
4.	Філософія еллінського та римського періодів	1
5.	Філософська культура Стародавнього Сходу.	1
6.	Філософія Середньовіччя	1

7.	Філософія доби Відродження	1
	Розділ 2. Філософія Нового часу. Сучасна світова філософія	
8.	Індуктивний метод. Раціоналізм Нового часу	1
9.	Сенсуалізм, ідеалізм та агностицизм Нового часу. Становлення науки	1
10.	Критика чистого розуму	1
11.	Гегельянство та розвиток філософії марксизму	1
12.	Українська та російська філософська думка.	1
13.	”Філософія життя” та фрейдизм. Екзистенціальна філософія	1
14.	Позитивізм	1
15.	Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну	1
16.	Філософія науки. Підсумки курсу	1
	Підсумок	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Як Ви розумієте предмет та функцію філософського знання? Розглянути взаємодію філософії з мораллю та етикою. В чому полягає вплив філософського світогляду на біологію	2
2	Назвіть основні елементи грецької міфології. Взаємодія міфу та філософії. Передфілософія Гомера та Гесіода. „Сім мудреців”. Зведення Кратилом положень Геракліта до абсурду. Вплив софістики на сучасній стиль мислення. В чому полягає значення „софізмів”	2
3	Чому не можливо реалізувати на практиці концепцію „ідеального суспільства”? Соціальний утопізм. Праця Аристотеля „Про частини тварин” та сучасна біологія? Геніальність та утопізм великого філософа	2
4	Вчення Емпедокл щодо поєднання та роз’єднання частин. Зародки еволюційного мислення Становлення філософії скептицизму. Скептицизм та розвиток наукового знання. Значення праці Тита Лукреція Кара „Про природу речей” на природничі науки. Філософія	2
5	Місце „Книги перемін” в системі філософії Китаю. Характерні риси староіндійської міфології. Буддизм та сучасність. Головні чинники привабливості цього вчення.	2
6	Філософія у Візантії та становлення православ’я. „Філософія життя” Омара Хайяма. Розвиток поглядів Аристотеля і Платона у арабо язичному світі. Схоластика та розвиток логіки.	2
7	Метод індукції та формування наукової картини світу. Основні риси науки Нового часу.	2
8	Значення філософії ”енциклопедистів” Вплив роботи Ж. Ламетрі „Людина-машина” на біологію. Філософські погляди К. Гельвеція. І. Гете: поет та філософ.	2
9	Вплив філософських поглядів І. Канта на розвиток сучасного світогляду. Відносність простору та часу.	2

10	Філософські погляди младогегельянців та старогегельянців Теоретичні витоки становлення марксизму. Розвиток філософії марксизму у Радянському Союзі. Відродження філософської думки на Україні	2
11	Відродження філософської думки на Україні. Філософські погляди слов'янофілів та західників.	2
12	Критика теорії психоаналізу. Порівняння філософських поглядів Ясперса, Камю та Сартра	5
13	У. Джеймс: філософ і психолог. Філософія науки: основні питання та напрямки їх вирішення. Наука сама собі філософія?	5
14	Чинники розвитку постмодернізму та його вплив на сучасність. Місце творчості та інтуїції у процесі пізнання. Пізнання та цілісність	5
15	Філософія хімії. Проблеми розвитку і методологія хімії як частини науки.	5
	Разом	42

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання з курсу «Філософія» не передбачається

Тематика контрольних робіт з курсу «Філософія»:

1. Мілетська школа: проблеми та їх вирішення.
2. Натурфілософська діалектика Геракліта.
3. Апорії Зенона: раціональний доказ проти чуттєвого досвіду.
4. Філософська система елеатів.
5. Піфагор та піфагорійці: світ як гармонія чисел.
6. Виникнення та розвиток атомізму.
7. Софістика та софісти.
8. Іронія та маєвтика у філософії Сократа.
9. Платон: теорія ейдосів, концепція души та ідеальної держави.
10. Філософські погляди Аристотеля: примат форми та причини розвитку.
11. Логіка та методологія Аристотеля.
12. Порівняння філософських поглядів Аристотеля та Платона.
13. Специфіка філософії еллінського та римського періодів.
14. Філософська думка у Візантії.
15. Філософія у арабомовному світі: напрямки та представники.
16. Гностицизм, маніхейство та зороастризм у середньовіччі.
17. Апологетика або захист віри.
18. Патристика: основні думки та представники.
19. Теодицея: постановка проблеми та спроби її вирішення.
20. Філософські погляди А. Августина.
21. Схоластика за часів середньовіччя.
22. Зміст спору щодо універсалій.
23. Філософська доктрина Ф. Аквінського.
24. Відродження: філософські погляди та головні напрямки.
25. Відродження як особливий тип світогляду.
26. Думки щодо соціального устрою. Соціальні утопії.
27. Натурфілософія Відродження: критика антропоцентризму.
28. Філософія Ф. Бекона: метод індукції та вчення щодо „ідолів”.
29. Раціоналізм та дуалізм Р. Декарта.

30. Галілей та Ньютон як фундатори сучасної картини світу.
31. Філософія Т. Гоббса. Соціальні погляди філософа.
32. Дж. Локк: від простих до складних ідей.
33. Б. Спіноза: вчення щодо атрибутів та причинності. Розуміння свободи.
34. Монадологія Г. Лейбниця.
35. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі.
36. Агностицизм Д. Юма.
37. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі, К. Гальвецій та інші).
38. Філософія французького Просвітництва.
39. Основні риси філософії Нового часу.
40. Філософська система І. Канта.
41. І. Кант: революція у способі мислення. Критика розуму.
42. Сутність філософії І. Фіхте.
43. Філософські погляди Ф. Шеллінга.
44. Натуралізм та антропологізм Л. Фейєрбаха.
45. Філософська система Г. Гегеля.
46. Гегелівська діалектика та енциклопедія філософських наук.
47. Філософія природи Г. Гегеля.
48. Вплив філософії І. Канта та Г. Гегеля на сучасний стиль мислення.
49. Історичний та діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф. Енгельса.
50. Вплив марксизму на хід історії.
51. Філософська думка у Києво-Могилянській Академії.
52. Г.С. Сковорода: філософські погляди та вплив на суспільну думку.
53. Російська релігійна філософія.
54. Філософія російського зарубіжжя.
55. Історичні та теоретичні витоки позитивізму.
56. Основні напрямки неопозитивізму.
57. Ідеї філософії прагматизму та інструменталізму.
58. Становлення та розвиток філософії науки.
59. Критичний раціоналізм К. Поппера.
60. Т. Кун: структура наукових революцій.

7. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання практичних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (екзамен)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Поточний контроль (за результатами семінарських занять), підсумковий контроль, 1 контрольна робота, іспит.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Екзамен	Сума			
Відвідування		Розділ 1											Участь у дистанційному курсі	Індивідуальне завдання	Разом
Л	С	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7							
		2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5					
		Розділ 2													
		Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16					
5	5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	10	-	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

1. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій / В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко. – Київ : Генеза, 1996. – 368 с.
2. Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). — 3.вид., перероб. та доп. — Х. : Прапор, 2004. —735с.
3. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття : вибрані філософські етюди / Андрій Баумейстер. – Київ : Дух і літера, 2012. – 473 с.
4. Баумейстер А. Буття і благо : монографія / Андрій Баумейстер. – Вінниця : Т.П. Барановська, 2014. 417 с.
5. Бурдьє П. Практичний глузд / П'єр Бурдьє ; переклад з французької Оксани Йосипенко, Сергія Йосипенка, Андрія Дондюка; за ред. Сергія Йосипенка. – Київ :Український центр духовної культури, 2003. – 528 с.

6. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / В. А. Буслинський; Київський славістичний ун-т / (ред.). — К., 2002. — 315с.
7. Воронкова В. Філософія : Навчальний посібник / В. Воронкова. -Київ: ВД "Професіонал, 2004. -460 с.
8. Герасимчук А.А. Філософія / А.А. Герасимчук. — К.:Друкарська майстерня, 1999. — 187 с.
9. Гільдебранд Д. Що таке філософія? – Львів : Колесо, 2008. – 244 с.
10. Горак Г.І. Філософія / Г.І.Горак. – К.:Вілбор, 1998. – 272 с.
11. Горський В. Історія української філософії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.С. Горський, К.В. Кислюк. – К. : Либідь, 2004. – 485 с.
12. Грані людського буття : позитивні та негативні виміри антропокультурного : монографія / Є.І. Андрос та ін. – Київ : Наукова думка, 2010. – 349 с.
13. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007 – 416 с.
14. Гудінг Д. Світогляд : для чого ми живемо і яке наше місце у світі / Д. Гудінг, Дж. Леннокс ; груповий пер. з рос. зі звіркою з англ. оригіналом під заг. ред. М. А. Жукалюка. К. : Укр. Біблійне Тов-во, 2003. – 416 с.
15. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія. Вступ до феноменологічної філософії // Філософська думка. – 2002. - № 3. – С. 134-149.
16. Данильян О., Тараненко В. Основи філософії: Навчальний посібник. - Харків: Право, 2003. - 352 с.
17. Довгань А. Філософія : лекційний курс для аспірантів технічних спеціальностей : (конспективний виклад) / А.О. Довгань. – Тернопіль : Видавництво ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. – 316 с.
18. Запорожченко О.В. Навчальний посібник з філософії з завданнями та тестами. – Ізмаїл:РВ ІДГУ, 2019. – 256 с.
19. Іванова К. Філософія : кредитно-модульний курс: підручн. для студентів вищих навч. закладів / К.А. Іванова ... [та ін.]; за заг. ред. К.А. Іванової. – Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2014. – 472 с.
20. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Підручник./В.В. Ільїн, Ю.І. Кулагін.- Київ: "Альтерпрес", 2002.- 342 с.
21. Ільїн В.Філософія : Підручник. В 2-х ч./ В. В. Ільїн. - К. : Альтерпрес, 2002. - Ч.1 : Історія розвитку філософської думки/ Авт.передм. А.А. Мазарак, 2002. -463 с.
22. Кавалеров А. Цінність у соціокультурній трансформації / А.А. Кавалеров. – Одеса : Астропринт, 2001. – 220 с.
23. Кант І. Критика чистого розуму / Іммануїл Кант. ; пер. з нім. та примітки Ігоря Бурковського. – К. : Юніверс, 2000. – 500с.

24. Карась А. Міфотворчість як соціокультурна проблема розуміння і раціональності //Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія,політологія. – 2001. Вип. 33. – С. 25-38.
25. Козьмук Я., Задубрівська О. Філософія: навч. посіб. / Я. Козьмук, О. Задубрівська. - Чернівці : Рута, 2012. - 139 с.
26. Кримський С. Запити філософських смислів / Сергій Борисович Кримський. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
27. Кримський С. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : Вид. дім «КиєвоМогилянська академія», 2008. – 367 с.
28. Кулик О.В. Філософія : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації/ О.В. Кулик. - Дніпропетровськ: Монолит, 2013. - 692 с.
29. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук / Олександр Кульчицький ; матеріали упорядкував і здійснив наукову редакцію Анатолій Карась. – Мюнхен ; Львів : Український вільний університет, 1995. – 164 с.
30. Кунцман П. Філософія : пер. з англ. / Петер Кунцман, Франц- Петер Буркард, Франц Відман ; 10-те вид., актуалізоване. – К. : Знання- Прес, 2002.- 270 с.
31. Лаппо В. Філософія : навчально-методичний посібник / Віолетта Валеріївна Лаппо. – Івано-Франківськ, 2013. – 242 с.
32. Людина в сучасному світі : колективна монографія : в трьох книгах / за загальною редакцією В.П. Мельника. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 3 кн.
33. Мірчук І. Філософські студії / за ред. М. Шафовала, Р. Яремка. – Мюнхен, 2006. – 582 с.
34. Нідельман Я. Серце філософії / пер. з англ. Олега Кіндія. – Львів : Літопис, 2000. – 286 с.
35. Онофрійчук О. Філософія : навчально-методичний посібник / О.А. Онофрійчук. – Херсон, 2014. – 222 с.
36. Онтологія людини : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.В. Лях та ін. ; за редакцією В.В. Ляха, Л.І. Мозгового. – Слов'янськ, 2004. – 229 с.
37. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас. – С. 15-139. // Ортега-і-Гассет Х. Вибрані твори. Пер. З ісп. Вольфрама Бурггардта. – Київ : Основи, 1994. – 420 с.
38. Основи соціальної філософії : навчальний посібник / В.І. Воловик та ін.; під заг. ред. В.І. Воловика. – Запоріжжя: Просвіта, 2012. – 319 с.
39. Основи філософських знань. Підручник/ За ред. В.А.Буслинського. – Львів: Новий світ, 2013.- 352 с.
40. Пазенюк В. С. Філософія : навч. посібник / В. С. Пазенюк. – К. : Академвидав, 2008.-280 с.

41. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навчальний посібник / Віктор Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 594 с.
42. Петрушенко В.Л. Філософія / В.Л.Петрушенко. – К.:Каравела, 2001. – 448 с.
43. Петрушенко В.Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий світ», 2011. – 504 с.
44. Петрушенко, В. П. Основи філософських знань[Текст] : В. П. Петрушенко. – К. : Каравела, Львів : Новий світ-2000, 2001 – 448 с.
45. Повар А. Філософія : навчально-методичний посібник / А.М. Повар, Т.В. Сулятицька. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 163 с.
46. Подольська Є. А. Філософія. Підручник. – К.: Фірма «Інкос», Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
47. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Видавничий дім «КиєвоМогилянська академія», 2013. – 223 с.
48. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / Карл Поппер; пер. з англ. Олександр Коваленко, Олександр Буценко. – Київ : Основи,1994. – 2т.
49. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. Підручник. – К.: Академвидав, 2007.
50. Рьод В. Шлях філософії : XIX-XX століття : посібник / Вольфганг Рьод ; переклад з німецької М.Д. Култаєвої, В.І. Кебуладзе, В.М. Терлецького. – Київ : Дух і літера, 2010. – 366 с.
51. Рьод В. Шлях філософії : з XVII по XIX століття : посібник / Вольфганг Рьод ; пер. з нім. В.М. Терлецького, О.І. Ведрова. – Київ : Дух і літера, 2009. – 386 с.
52. Саух П.Ю. Філософія / П.Ю. Сарух. – К.:ЦУЛ, 2003. – 256 с.
53. Сілаєва Т.О. Філософія / Т.О. Сілаєва. – Тернопіль, Астон, 2003. – 216 с.
54. Сковорода Г. Розмова про істинне щастя / Г.С. Сковорода ; пер. укр. мовою, примітки В.О. Шевчука. – Харків : Прапор, 2002. – 270 с.
55. Скринник М. Філософія: навчальний посібник / Михайло Скринник, Лілія Фльорко, Микола Фльорко. – Львів : Ліга-Прес, 2015. – 477 с.
56. Сморгж Л. Філософія : Навчальний посібник/ Л. Сморгж. -К.: Кондор, 2004. -414 с.
57. Тейлор Ч. Етика автентичності / Чарльз Тейлор ; пер. з англ. і заг. ред. Андрій Васильченко. – Київ : Дух і літера, 2013. – 125 с.
58. Тімченко О. Філософія : навчальний посібник для студентів усіх напрямів підготовки/ О.П. Тімченко та ін. ; за заг. ред. О.П. Тімченка. – Львів: Растр-7, 2015. – 359 с.

59. Філософія : Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти/ В. Петрушенко,. - К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2001. -444 с.
60. Філософія : Навчальний посібник / За ред.. І.Ф. Надольного – К: Вікар, 2008. – 457 с.
61. Філософія. Підручник / За загальною редакцією Горлача М. І., Кременя В. Г., Рибалка В. К. – Харків: Консум, 2000. — 672 с.
62. Філософія: навч. посіб. для аспірантів і здобувачів / за наук. ред. А. В. Арістової і С. В. Синякова. - К. : НТУ, 2013. - 245 с.
63. Філософія: підручник / О.П. Сидоренко, С.С. Корлюк, М.С. Філяпіп та ін.; за ред. О.П. Сидоренка. – К.: Знання, 2010. — 414 с.
64. Філософія: Підручник для студентів вищих закладів освіти/ І. Бичко, І. Бойченко, В. Табачковський та ін.. -2-е вид., стереотип. -К.: Либідь, 2002. -405 с.
65. Франк С. Філософія і релігія // Рижак Л. Хрестоматія : Філософія як рефлексія духу. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 23–44.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Матеріали з філософії
philosophy.com.ua
2. Електронна бібліотека філософської літератури
platonanet.org.ua/
3. Internet Encyclopedia of Philosophy
www.iep.utm.edu/
4. Stanford Encyclopedia of Philosophy.
plato.stanford.edu/
5. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources.
<http://www.lib.uiowa.edu/>